

ის დიდი სტრუქტურული ძვრები, რომელიც თან სდევს ძველი ეკონომიკური სისტემის ნგრევასა და ახალ ეკონომიკურ სისტემაზე გადასვლას, ყოველთვის განაპირობებს ქვეყნის ეკონომიკაში დასაქმებული მოსახლეობის რიცხოვნობის შემცირებას. ამ პროცესმა განსაკუთრებული სიმწვავეთი იჩინა თავი პოსტკომუნისტურ საქართველოში, რომელიც განპირობებულია როგორც ობიექტური, ისე სუბიექტური ხასიათის მრავალი მიზეზით. ყველაზე ცუდი ამ სიტუაციაში არის ის, რომ მდგომარეობა გაუმჯობესებას ძნელად ექვემდებარება და, შესაძლოა, უარესდება კიდევ, რაც, დასაქმებულთა შემდგომ რაოდენობრივ შემცირებასა და უმუშევართა ზრდაში გამოიხატება. უმუშევრობა კი, როგორც ცნობილია, არის ძალზე მძიმე სოციალური უბედურება, რომელიც ადამიანებს აიძულებს, იცხოვრონ უკიდურეს სიღარიბეში, უარი თქვან საკუთარი ფიზიოლოგიური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებაზე კი, იარსებონ მიზეზიერი შემთხვევითი შემოსავლებით და იზრუნონ მხოლოდ ფიზიკური არსებობის შენარჩუნებაზე. ამ ადამიანებს არა აქვთ ნორმალური დასაქმების პერსპექტივა, ანუ მაღალი შემოსავლებისა და უკეთესი ცხოვრების შესაძლებლობა.

საბაზრო ურთიერთობებზე გადასვლა ხასიათდება აგრეთვე იმ მოსახლეობის ხვედრითი წილის მნიშვნელოვანი ზრდით, რომლებიც არასრული სამუშაო დღით (სამუშაო კვირით) არიან დასაქმებულები, რამდენადაც წვრილი საწარმოები ყოველწლიურად ცდილობენ თავიანთი საწარმოო დანახარჯების მინიმიზაციას ეკონომიით შრომით ანაზღაურებაზე. ასეთი პრაქტიკა აუარესებს სამუშაო ძალის კვლავწარმოების პირობებს, აქვეითებს მის ხარისხს.

გარდამავალ პერიოდში ნეგატიური ცვლილებები ხდება განათლების სფეროშიც. ოპტიმიზაციის საბაზით შემცირებული სკოლების (შესაბამისად, მოსწავლე ახალგაზრდების) შედეგად, იზრდება უნივერსიტეტის სასკოლო ასაკის ბავშვებში, რაც ხელს უწყობს სოციალური ფენის შემდგომ გაუარესებას, უმუშევრობის პრობლემის გაღრმავებას, სამუშაო ძალის კონკურენტუნარიანობის დაქვეითებას. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში კი, საერთოდ და კონკურენტუნარიანობის ამაღლებაში კერძოდ, გადამწყვეტი სწორედ კადრებია, მათი მოტივაციის ხარისხი და შრომის ორგანიზაციის ისეთი ფორმები, რომლებიც უზრუნველყოფს საკადრო პოტენციალის ეფექტიან გამოყენებას. ახლა საყოველთაოდ არის აღიარებული, რომ ადამიანურ რესურსებში სახსრების დაბანდება არა მხოლოდ აუცილებელი დანახარჯია, არამედ ორგანიზაციის განვითარებისა და ეკონომიკური წარმატების მიღწევის აუცილებელი პირობაც.

სამუშაო ძალის კვლავწარმოებაში განსაკუთრებული როლი მშრომელთა ზოგად-საგანმანათლებლო და პროფესიულ მომზადებას განეკუთვნება. საკადრო პოტენციალის ნორმალურ კვლავწარმოებას აუცილებლად ესაჭიროება მათ მიერ მატერიალური დოვლათისა და კულტურული ფასელობების ისეთი დონით მოხმარება, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს შრომაში დახარჯული ენერგიის არა მხოლოდ სრული აღდგენა, არამედ უნარების შემდგომი განვითარება მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის თანამედროვე მოთხოვნებისა და შრომის ბაზარზე არსებული კონკურენციის შესაბამისად.

საქართველოს საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის პირველ ეტაპზე, როცა ქვეყანამ სოციალურ-შრომითი ურთიერთობების რეგულირებაში თავისი მონაწილეობა მინიმუმამდე შეამცირა, შესაძენვად გაუარესდა სამუშაო ძალის კვლავწარმოების პირობები რეალური ხელფასის რეფორმამდე პერიოდთან შედარებით მნიშვნელოვნად შემცირების გამო. მშრომელთა უმეტესობა ველარ მოიმხმარს საჭირო რაოდენობისა და ხარისხის დოვლათს, მიუხედავად იმისა, რომ აღარ იგრძნობა არც სასურსათო და არც არანაირი საქონლის დეფიციტი, მაღაზიები და ბაზრობები სავსეა (უპირატესად იმპორტული) პროდუქციით, მაგრამ ბევრისათვის მიუწვდომელია მაღალი ფასების გამო. თუ წინათ ფული ნადირობდა საქონელზე, ახლა საქონელი ნადირობს ფულზე. არის საქონელი, მაგრამ აღარ არის ფული, აღარ არის მყიდველი. ყოველივე ამის გავლენით უარესდება მოსახლეობის ჯანმრთელობა, იზრდება სხვადასხვა ავადმყოფობით დაავადებულთა რიცხოვნობა, ნარკომანია, ალკოჰოლიზმი, უმეტესად ყურეო ბავშვებისა და მოზარდების რიცხვი, სიკვდილიანობა შრომისუნარიანი ასაკის მოსახლეობაში. მით უმეტეს, რომ ჯანმრთელობის დაცვის საქმეშიც მდგომარეობა არ უმჯობესდება როგორც მატერიალური ბაზის გაუარესების, ისე განსაკუთრებით მედიკამენტებზე ფასების ზრდის პირობებში. ასეთ ვითარებაში ადგილი აქვს ყველაზე კვალიფიციური, ახალგაზრდა და ჯანმრთელი კადრების (მეცნიერებიდან, მრეწველებიდან) მასიურ სწრაფვას უფრო მაღალშემოსავლიანი დარგებისაკენ და სულაც საზღვარგარეთ. სწორედ ამიტომ, სამუშაო ძალის რიცხოვნობა 2000 წლის 2•051 კაციდან 2008 წლისათვის 1 917,8 ათას კაცამდე შემცირდა, მომუშავეთა რაოდენობა 1•601,9 ათას კაცამდე, უმუშევრობის დონე კი 6,5%-ით ამაღლდა ოფიციალური მონაცემებით, თუმცა, ექსპერტები ბევრად უფრო მაღალ ციფრს ასახელებენ.

უნდა ითქვას იმაზეც, რომ გაძლიერებული მიგრაციისა და გაარესებული დემოგრაფიული სიტ-

უაცის პირობებში, როცა ქვეყანაში მოსახლეობის რიცხოვნობის ბუნებრივი გზით მატება თითქმის აღარ ხდება, მომავალში ფრო გართულდება საკმარისი რაოდენობის სამუშაო ძალისა და სათანადო კვალიფიკაციის მუშახელის შენარჩუნება, რაც კიდევ უფრო დაამძიმებს დღეს არსებულ სიტუაციას.

მაშასადამე, სახეზეა სამუშაო ძალის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუარესების ტენდენცია.

Summary

L. MINDORASHVILI

UNEMPLOYMENT AND ITS SOCIAL RESULTS IN GEORGIA

The article discusses principle causes of unemployment growth in able bodied population of the country. The attention is played to the worsening of labor reproduction because of decrease of income and social background, stipulating the decrease of competitiveness of labor force and worsening the tendencies of its quantitative and qualitative indices.